

Zwróćmy uwagę, że w każdej z dwóch powyższych definicji mówimy o różnym poziomie ceny. Jeśli np. pizza kosztuje 15 zł, to liczba chętnych do zakupu będzie inna, niż gdy cena wyniesie 5 zł. Właściciel pizzerii ma świadomość, że przy niższej cenie liczba chętnych wzrośnie i odwrotnie.

ZAPAMIĘTAJ

Cena to wartość towaru wyrażona w pieniądzu.

Gospodarka rynkowa rządzi się swoimi prawami, przede wszystkim prawem popytu i prawem podaży. Znajomość tych praw w ekonomii jest tak samo ważna jak znajomość tabliczki mnożenia w matematyce. Aby przypomnieć zasady prawa popytu i prawa podaży, posłużymy się prostym przykładem.

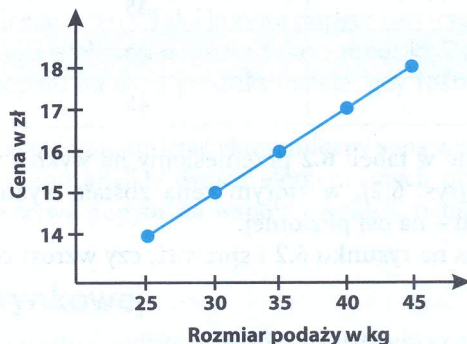
PRZYKŁAD

Wyobraźmy sobie, że niedaleko naszego miejsca zamieszkania hoduje się unikalną odmianę czereśni. Owoce są dorodne, soczyste i bardzo smaczne. Tylko w tym miejscu, dzięki mikroklimatowi, osiągają tak wspaniały smak oraz kolor, któremu zawdzięczają nazwę burgundki. W okresie zbioru owoców mieszkańcy naszej miejscowości odwiedzają tamtejsze targowisko i kupują czereśnie. Wiedzą bowiem, że trwałość i ilość produktu oraz czas jego sprzedaży są ograniczone. Zbiór owoców zależy od warunków pogodowych i... szpaków konkurujących z człowiekiem w zjadaniu owoców. W tabeli 6.1 zilustrowano sytuację rynkową widzianą oczami sprzedawców sadowników.

Tabela 6.1. Czereśnie burgundki – podaż

Cena 1 kg czereśni (zł)	Oferta sprzedaży – podaż (kg)
18	45
17	40
16	35
15	30
14	25

Dane zamieszone w tabeli 6.1 przeniesiemy na wykres w prostokątnym układzie współrzędnych (rys. 6.1): cena – oś pionowa, skala podaży – oś pozioma. Zanalizuj wykres na rysunku 6.1 i sprawdź, czy wzrost ceny prowadzi do wzrostu podaży.

Rys. 6.1. Krzywa podaży

ZAPAMIĘTAJ

Determinanty podaży to czynniki określające (wyznaczające) podaż.

Determinantami podaży są: ceny produktu i usługi, technologia, ceny czynników produkcji, strategie przedsiębiorstw, warunki instytucjonalne, oczekiwania przedsiębiorstw co do przyszłych cen i dochodów oraz zdarzenia losowe. Podaż jest funkcją wielu zmiennych (zależy od wielu czynników). Aby ułatwić jej graficzną prezentację, rozpatrujemy podaż, przyjmując założenie, że zmienne – z wyjątkiem jednej (ceny) – nie ulegają zmianie (łac. *ceteris paribus* – wszystko inne takie samo). W typowym ujęciu podaż jest rosnącą funkcją ceny.

ZAPAMIĘTAJ

Prawo podaży

Wzrost ceny rynkowej produktu (usługi) prowadzi do wzrostu oferowanej ilości tego produktu (usługi). Spadek ceny produktów wywołuje zmniejszenie oferowanych ilości produktu, ponieważ produkcja staje się mniej opłacalna.

Krzywa podaży ulega przesunięciu pod wpływem zmian innych czynników niż cena. Przykładowo, zwiększenie kosztów powoduje przesunięcie krzywej podaży w lewo, co oznacza, że przy tym samym poziomie ceny podaż jest mniejsza. Zjawisko to nazywamy *szokiem podażowym*. Przesunięcie krzywej podaży w prawo może wywoływać postęp techniczny.

PRZYKŁAD

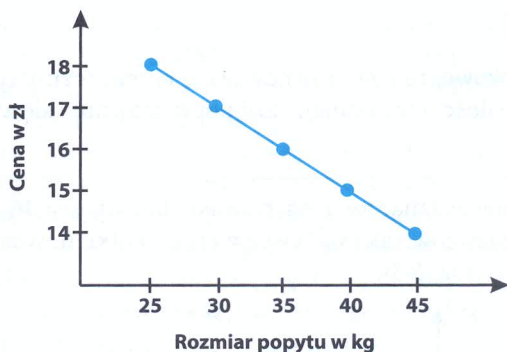
W tabeli 6.2 zilustrowano sytuację rynkową widzianą oczami nabywców.

Tabela 6.2. Czereśnie Burgundki na targowisku – popyt

Cena 1 kg czereśni (zł)	Rozmiar popytu (zapotrzebowanie) (kg)
18	25
17	30
16	35
15	40
14	45

Dane zamieszone w tabeli 6.2 przeniesiemy na wykres w prostokątnym układzie współrzędnych (rys. 6.2), w którym cena została wyznaczona na osi pionowej, a rozmiar popytu – na osi poziomej.

Zanalizuj wykres na rysunku 6.2 i sprawdź, czy wzrost ceny powoduje zmniejszenie popytu.

Rys. 6.2. Krzywa popytu

ZAPAMIĘTAJ

Determinanty popytu to czynniki decydujące o skłonnościach konsumentów do zakupu przy każdym poziomie ceny.

Determinantami popytu są: dochody i preferencje konsumentów, ceny produktów substytucyjnych oraz produktów komplementarnych w stosunku do danego produktu, liczba konsumentów na rynku, oczekiwania konsumentów co do kształtowania się ceny danego produktu w przyszłości, podejmowane lub zapowiadane działania w ramach polityki gospodarczej (np. zamiar podwyższenia podatku VAT lub podatku akcyzowego na dany produkt).

ZAPAMIĘTAJ

Prawo popytu

Wzrost ceny rynkowej produktu (usługi) powoduje zmniejszenie ilości produktów i usług, które konsumenci są skłonni nabyć. Spadek ceny powoduje zwiększenie ilości produktów i usług nabywanych przez konsumentów.

Krzywa popytu ulega przesunięciu w górę, gdy popyt rośnie pod wpływem zmian innych czynników niż cena (np. moda), a przesunięciu w dół, gdy popyt maleje. Krzywa popytu może być także pionowa. Mówimy wówczas, że popyt na dany produkt jest sztywny albo doskonale nieelastyczny. Taka krzywa popytu oznacza, że zmiany poziomu ceny nie wpływają na poziom wielkości popytu na dany produkt. Zwykle – zgodnie z prawem popytu – wielkość popytu na dany produkt maleje, gdy rośnie jego cena rynkowa i odwrotnie.

Jeśli udało wam się odczytać i zapamiętać ekonomiczny sens wykresów (rys. 6.1 i 6.2), przejdźmy do ostatniego etapu analizy dwóch elementarnych praw rynkowych. Przenosząc krzywą podaży i krzywą popytu na wspólny wykres, ustalimy cenę równowagi rynkowej.

Cena równowagi rynkowej

Wzajemne oddziaływanie popytu i podaży prowadzi do ustalenia ceny równowagi.